

**MUZICA – DOMENIU REFLECTAT ÎN POLITICILE EDUCAȚIONALE
DIN PERSPECTIVA EVOLUĂRII DE LA OBIECTIVE SPRE COMPETENȚE**

**MUSIC – DOMAIN REFLECTED IN EDUCATIONAL POLICIES FROM
THE PERSPECTIVE OF EVOLUTION FROM OBJECTIVES TO COMPETENCES**

Cornelia ONOFREI, drd.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0001-7977-425X
onofreicornelia@yahoo.com

Cornelia ONOFREI, PhD student,
"Ion Creanga" SPU of Chisinau

CZU: 37.02:78

DOI: 10.46727/c.v2.21-22-03-2024.p208-213

Abstract. Since change is a part of our lives today, education is no exception to this constant endeavor. Concerns related to the improvement of the Romanian education system and its alignment with European and international standards have been amplified by the need to prepare students for an increasingly competitive and rapidly changing labor market. As the needs of modern society have evolved, the concern for updating has emphasized the development of skills relevant to the labor market and to life in society. The reform approach focused on relevant aspects, such as:

- updating the school curriculum to include transversal skills such as critical thinking, problem solving, effective communication, teamwork;
- the implementation of teaching and assessment methods that promote the development of practical skills and life skills;
- promoting non-formal education and lifelong learning to meet the changing needs of society and the economy.

The transition in the Romanian education system was a process, which involved curricular reforms, alignment with European standards, adapting the vision of education and a investment in teacher training. This transition continues to be an evolving process, with the aim of ensuring that the education system meets the needs and demands of contemporary society.

Keywords: changing society, transition in education, skills, key skills, music study discipline

Contemporaneitatea asistă la multiple schimbări în societate, iar procesele educaționale nu fac excepție de la acest demers permanent. Preocupările legate de îmbunătățirea sistemului de învățământ din spațiul Moldo-Român și alinierea acestuia la standardele europene/ internaționale au fost amplificate de necesitatea pregătirii elevilor pentru o piață a muncii din ce în ce mai competitivă și în schimbare rapidă.

Despre o reformă curriculară s-a discutat încă din anii '90 ai secolului 20, dar aceasta a fost pusă în practică treptat, o dată cu cristalizarea conceptualizării noțiunii de competență, văzută ca un ansamblu de cunoștințe, aptitudini și deprinderi necesare a fi deținute de o persoană pentru a putea face față cu succes la situații variate de viață (Figura 1).

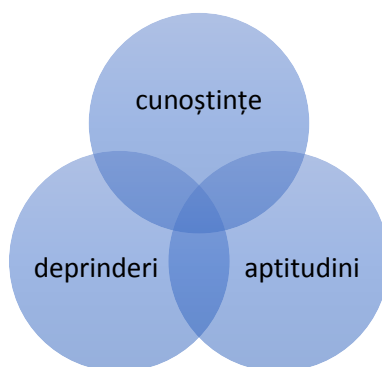

Figura 1. Componentele structurale ale competenței

Accentul pe acest subiect a devenit mai pronunțat începând cu implementarea reformei în sistemul educațional, realizată în anii 2000. Conform celor mai noi cercetări din domeniu, s-a ajuns la concluzia ca în educația tinerei generații în locul accentului pus preponderent pe reproducere și cunoștințe teoretice să se treacă spre dezvoltarea competențelor și abilităților practice ale elevilor. Mai mult decât atât, ”o învățare eficientă nu mai este cea axată pe memorare, ci pe dezvoltarea unor procese cognitive superioare, condiționând dezvoltarea strategiilor proprii de învățare” [4, p. 9].

În perioada post-2000, au fost adoptate diverse programe și strategii educaționale care au urmărit dezvoltarea competențelor-cheie. Aceste competențe includ abilități de comunicare, gândire critică, rezolvare de probleme, colaborare și adaptabilitate, toate considerate esențiale pentru a face față provocărilor societății moderne.

De-a lungul anilor, s-au derulat multiple dezbateri și discuții în cadrul comunității educaționale, între experți, cadre didactice și factori de decizie, cu privire la modul în care se pot implementa mai eficient aceste schimbări și cum se pot adapta programele școlare pentru a răspunde nevoilor societății contemporane. Potrivit lui Andreas Schleicher, director pentru educație al OECD, „există un mare decalaj între ceea ce are nevoie lumea și pentru ce sunt concepute sistemele noastre educaționale” [9]. Este important de menționat că aceste discuții continuă să evolueze, iar schimbările în sistemul educațional se fac în mod continuu pentru a răspunde cerințelor unei lumi în schimbare.

Curriculum național din Republica Moldova și România a fost reformat total atunci când s-a făcut trecerea de la obiectivele operaționale ce decurgeau din obiective educaționale generale (obiective cadru și obiective de referință), la obiectivele operaționale ce decurg din competențe generale și competențe specifice disciplinei, acestea fiind derivate din competențele-cheie care ajută un individ să devină o personalitate complexă, instruită și împlinită profesional, integrată în societate și utilă, care face față provocărilor lumii actuale. Ținând seamă de *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 2006 privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* [5] și revizuirea acestora din 2018 [6], acest concept – „competențe-cheie”, a fost introdus și în spațiul moldo-român, schimbare ce a vizat centrarea pe formarea și dezvoltarea competențelor la toate nivelurile de învățare, nu doar la cel profesional și tehnic (de unde provine termenul de competență). În acest mod s-a conturat profilul de formare al absolventului diferitelor niveluri de studiu, profil ce sintetizează așteptările exprimate în finalitățile educației.

În contextul integrării în Uniunea Europeană și al adaptării la standardele europene în educație, pe măsură ce nevoile societății moderne au evoluat și cerințele pieței muncii s-au

schimbat, preocuparea pentru actualizare a pus accentul pe dezvoltarea competențelor relevante pentru piața muncii și pentru viața în societate. Demersul reformator s-a concentrat pe aspecte relevante, cum ar fi:

- actualizarea curriculumului școlar pentru a include competențe transversale precum gândire critică, rezolvarea problemelor, comunicare eficientă, lucrul în echipă etc;
- implementarea unor metode de predare și evaluare care să promoveze dezvoltarea competențelor practice și a abilităților de viață;
- promovarea educației non-formale și a învățării pe tot parcursul vieții pentru a răspunde nevoilor în schimbare ale societății și economiei.

Ținem să menționăm în mod aparte că, specialiștii din aria educațională românească au centrat curriculumul național românesc pe formarea competențelor-cheie din dorința adecvării modelului cultural promovat la un viitor a cărui fațete nu avem cum să le anticipăm. Astfel, în 2011 este promulgată Legea Educației Naționale nr.1 [7], lege prin care România stabilește ca finalitate principală formarea competențelor (Art. 4) și implementează cele opt competențe-cheie recomandate de forurile europene, acestea fiind stipulate la secțiunea curriculum (Art. 68): competențe de comunicare în limba română și în limba maternă, competențe de comunicare în limbi străine, competențe de bază de matematică, științe și tehnologie, competențe digitale, competențe sociale și civice, competențe antreprenoriale, competențe de sensibilizare și expresie culturală, competența de a învăța să înveți.

Pe cale de consecință, s-a impus imperios necesitatea implementării unui nou Curriculum național, prin care să se poată forma și dezvolta competențele-cheie. Această abordare holistică s-a răsfrânt asupra curriculumului, asupra rezultatelor învățării, asupra practicienilor educației, asupra mediului de învățare, asupra elevilor. Drept urmare, s-au adoptat planuri-cadru noi, iar acest aspect a fost pus în practică în cascadă: în 2013 pentru învățământul primar, în 2016 pentru gimnaziu.

În 2023 a fost promulgată Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 [8]. În cadrul acesteia finalitățile educației au rămas aceleași, dar s-au revizuit competențele-cheie care conturează profilul de formare al elevului (Art. 91), și anume: competență de citire, scriere și înțelegere a mesajului, competență în multilingvism, competență matematică și competență în științe, tehnologie și inginerie, competență digitală, inclusiv de siguranță pe internet și securitate cibernetică, competență personală, socială și de a învăța să înveți, competență civică, juridică și de protejare a mediului, competență antreprenorială, competență de sensibilizare și exprimare culturală.

Studiu de caz: Disciplina Muzică / Educație muzicală / Muzică și mișcare

Conținutul și abordarea disciplinei școlare Muzică a fost supusă reformei educaționale complexe ce a avut loc în ultima perioadă de timp. Noua Lege a Învățământului din anul 1995 (Legea nr. 84/1995) a introdus modificări semnificative în sistemul de învățământ românesc, consolidând autonomia școlară și introducând principii noi de organizare și funcționare a sistemului educațional. Prin această lege s-au adus schimbări în programele de studiu, cu scopul de a le face mai relevante și mai adaptate la nevoile societății contemporane. Printre acestea, trecerea de la disciplina „Muzică” la „Educație Muzicală”. Înainte de această schimbare, materia se numea simplu „Muzică” și era predată fără a se acorda o atenție deosebită aspectelor educaționale și teoretice ale muzicii. O dată cu reformele din sistemul de învățământ din anii '90, s-a realizat că este important să se ofere elevilor o educație muzicală mai amplă și să se

încurajeze dezvoltarea lor în această direcție. Astfel, în 1997, s-a implementat această schimbare semnificativă, transformând disciplina „Muzică” în „Educație Muzicală”. Această modificare a implicat o abordare mai cuprinzătoare a studiului muzicii, incluzând aspecte teoretice, istorice și practice. Tranziția spre predarea noului curriculum s-a desfășurat pe parcursul mai multor ani și a implicat o serie de modificări în conținutul și structura programelor școlare. Una dintre principalele motivații pentru această schimbare a fost să se acorde o mai mare atenție și relevanță învățării muzicii în școli, să se dezvolte o înțelegere mai profundă a muzicii și a proceselor implicate în educația muzicală, în locul unei abordări mai superficiale a disciplinei.

Trecerea la „Educație Muzicală” a implicat includerea unor componente mai largi și mai complexe ale educației muzicale, cum ar fi teoria muzicii, istoria muzicii, aprecierea muzicii și chiar practica instrumentală sau vocală în unele cazuri. Scopul a fost să se ofere elevilor o experiență mai cuprinzătoare și mai bogată în domeniul muzicii, care să le permită să își dezvolte atât abilități practice, cât și cunoștințe teoretice. Cu această schimbare, educația muzicală în școala românească a devenit mai structurată și orientată spre dezvoltarea cunoștințelor și abilităților elevilor în domeniul muzical: „Scopul educației muzicale trebuie să fie modelarea ființei umane prin muzică [...]. Cântecul și învățarea lui în școală va constitui deci dominantă modelului pedagogic”. [1, p.21].

Începând cu anul școlar 2012-2013 s-a introdus în învățământul primar din România clasa pregătitoare. Aceasta a devenit obligatorie pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 6 și 7 ani, marcând astfel începutul învățământului primar. Introducerea clasei pregătitoare a avut ca scop adaptarea copiilor la mediul școlar, facilitarea tranziției către învățământul primar și pregătirea elevilor pentru etapele următoare ale învățământului obligatoriu. În consecință, în anul 2013 s-a impus implementarea unei noi versiuni a programei școlare pentru învățământul primar, schimbare care a adus modificări în conținutul și structura materiilor de studiu. Printre modificările aduse, s-a intervenit asupra denumirii de „Educație muzicală”, aceasta devenind „Muzică și Mișcare”.

Disciplina aceasta, relativ nouă, este o practică educațională și artistică care integrează elementele muzicale și cele ale mișcării corpului pentru a promova dezvoltarea creativității, expresiei și conștientizării corporale. Este adesea folosită în contextul educației muzicale și al educației artistice în general, dar poate fi și o componentă a exercițiilor fizice.

Tabelul 1. Aspecte caracteristice disciplinei „Muzică și Mișcare”

Caracteristici ale disciplinei nou introdusă, „Muzică și Mișcare”	Aspecte relevante
expresia creativă	oferă un cadru în care participanții pot explora și exprima creativitatea lor atât prin intermediul muzicii, cât și al mișcării corpului; improvizația și spontaneitatea sunt încurajate pentru a stimula imaginația și originalitatea
coordonarea și controlul corpului	prin exerciții și activități specifice, "Muzica și Mișcarea" îi ajută pe elevi să își dezvolte controlul corporal, coordonarea și conștientizarea spațială și temporală
înțelegerea muzicii și ritmului	prin intermediul dansului și al mișcării ritmice, elevii învață să înțeleagă structura muzicii, ritmul, tempo-ul și alte elemente muzicale într-un mod holistic și practic

comunicare nonverbală	muzica și mișcarea sunt mijloace prin care oamenii pot comunica și interacționa nonverbal; această formă de comunicare este esențială în dezvoltarea abilităților sociale și emoționale
beneficii pentru sănătate	participarea la activități de muzică și mișcare poate avea beneficii semnificative pentru sănătatea fizică și mentală, inclusiv reducerea stresului, îmbunătățirea stării de spirit și creșterea nivelului de energie
diversitate și incluziune	disciplina "Muzică și Mișcare" poate fi adaptată pentru a fi accesibilă și incluzivă pentru persoanele cu diverse abilități și background-uri culturale

Disciplina „Muzică și Mișcare” reprezintă o modalitate captivantă și benefică prin care elevii pot explora, înțelege și aprecia legătura dintre muzică și corp, precum și impactul acesteia asupra dezvoltării personale. Potrivit cercetătoarei M. Vacarciuc „utilizarea muzicii crește productivitatea activității, face să se micșoreze stresul și menține o sănătate mai bună a personalului.” [3, p. 45].

În același timp, noua disciplină se încadrează în specificul competenței-cheie de sensibilizare și exprimare culturală, competență ce poate fi formată conform lui A. Ardelean și O. Mândruț [2, p. 26-27] prin următoarele componente:

Tabelul 2. Elementele constitutive ale competenței de sensibilizare și exprimare culturală

Cunoștințe	Deprinderi/aptitudini	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> – conștientizarea moștenirii culturale locale, naționale și europene; – conștientizarea locului patrimoniului cultural în lume; – cunoștințe de bază referitoare la opere culturale majore, inclusiv cultura populară contemporană; – înțelegerea diversității culturale și lingvistice în Europa și în alte regiuni ale lumii; – înțelegerea necesității de a conserva această diversitate culturală și lingvistică; – înțelegerea importanței factorilor estetici în viața zilnică. 	<ul style="list-style-type: none"> - a aprecia critic și estetic operele de artă, spectacolele, precum și exprimarea personală printr-o varietate de mijloace, folosind propriile aptitudini; - a compara propriile puncte de vedere și opinii cu ale altora; - a identifica și a realiza oportunitățile sociale și economice în activitatea culturală; - a dezvolta aptitudini creative care pot fi transferate în diverse contexte profesionale. 	<ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea profundă a propriei culturi și sentimentul identității ca bază a respectului și a atitudinii deschise față de diversitatea exprimării culturale; - creativitate și voință de a dezvolta propriul sens estetic prin practica personală a exprimării artistice și prin participarea la viața culturală.

Așadar, tranziția către un accent mai mare pe competențe în educația atât românească, cât și cea din Republica Moldova a fost un proces gradual și a fost influențată de mulți factori, inclusiv schimbările în viziunea asupra scopurilor educației, nevoile societății și evoluția în gândirea educațională la nivel global.

În concluzie, ținem să menționăm că trecerea de la obiectivele clasice la competențe în sistemul de învățământ din spațiul moldo-român a fost un proces complex, care a implicat reforme curriculare, alinierea la standardele europene, adaptarea viziunii asupra educației și o investiție semnificativă în formarea cadrelor didactice. Această tranziție continuă să fie un proces în evoluție, cu scopul de a asigura că sistemul de învățământ răspunde nevoilor și cerințelor societății contemporane.

BIBLIOGRAFIE

1. ALDEA, Georgeta, MUNTEANU, Gabriela. *Didactica educației muzicale*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001. 232 p. ISBN 973-30-2844-4
2. ARDELEAN, Aurel, MÂNDRUȚ, Octavian. *Didactica formării competențelor*. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2012. 212 p. ISBN 978-973-664-578-5
3. CUZNEȚOV, Larisa, VACARCIUC, Mariana, *Strategii de consiliere a familiei: depășirea dificultăților și a conflictelor interioare prin valorificarea muzicii*. În *Revista de științe socioumane* nr. 3 (40) 2018, p. 41-46. ISSN 1857-0119
4. FRANȚUZAN, Ludmila. *Formarea competenței-cheie de a învăța să înveți în contextul noilor provocări societale: Studiu de politici educaționale*. Chișinău: Lexon-Prim, 2021. 45 p. ISBN 978-9975-3274-8-0
5. Jurnalul oficial al Uniunii Europene din 30.12.2006. [citată 27.02.2024]. Disponibil: [https://LexUriServ.do\(europa.eu\)](https://LexUriServ.do(europa.eu))
6. Jurnalul oficial al Uniunii Europene din 4.06.2018. [citată 27.02.2024]. Disponibil: Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning Text with EEA relevance. (europa.eu)
7. Legea educației naționale nr. 1/2011. [citată 27.02.2024]. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
8. Legea învățământului preuniversitar din România. [citată 27.02.2024]. Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/geztqmjtggq2tm/legea-invatamantului-preuniversitar-nr-198-2023>
9. SCHLEICHER, Andreas *Creativitatea și gândirea critică în școală* [online]. Londra: 2019. [citată 27.02.2024]. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=M3zEig3FpSw>